

UCHWAŁA NR XXVI/149/2017
RADY GMINY W CZERNIKOWIE
z dnia 23 czerwca 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Czernikowo na lata 2017-2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.), art. 6 ust. 1, ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 930 ze zm.)

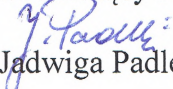
uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Czernikowo na lata 2017-2021 w brzmieniu załącznika nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czernikowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr Jadwiga Padlewska

Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXVI/149/2017
Rady Gminy w Czernikowie
z dnia 23 czerwca 2017 r.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY CZERNIKOWO NA LATA 2017 - 2021

Opracowanie:

Maria Sztuka

Emilia Mamżyńska

Czernikowo, maj 2017 r.

I. Wstęp – teoretyczne podstawy zjawiska przemocy w rodzinie

Definicję pojęcia przemocy w rodzinie możemy znaleźć w art. 2 pkt 2 znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015r., poz.1390), gdzie przemoc w rodzinie to „***jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą***”, a pkt 1 cytowanego artykułu mówi, że członkiem rodziny jest osoba najbliższa, a także inna wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca.

Wcześniej brak definicji przemocy w rodzinie w systemie prawa utrudniał przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, gdyż była ona zjawiskiem niedookreślonym przez prawo. Definicja określona w art. 2 pkt 2 ustawy została stworzona na potrzeby ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ma duże znaczenie w kontekście obowiązków realizacji określonych zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez organy administracji publicznej.

Przemoc jest często problemem ukrytym, któremu towarzyszą inne dysfunkcje w rodzinie. Skutki przemocy u dorosłych osób oraz dzieci są wielowymiarowe, często na całe życie, począwszy od charakteryzującego osoby pokrzywdzone zespołu stresu pourazowego, poprzez choroby psychosomatyczne i psychiczne, nerwice lękowo-depresyjne, po różnego rodzaju zaburzenia zachowania, a także uzależnienia.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. Jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym, celowym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
2. Odbywa się w warunkach nierównowagi sił – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, sprawca jest silniejszy, a ofiara słabsza,
3. Narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itp.),
4. Powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc w zależności od formy zachowań sprawcy można podzielić na cztery rodzaje przemocy, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje przemocy – formy zachowań

Rodzaje przemocy	Formy zachowań
Przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielania koniecznej pomocy itp.
Przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywania, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
Przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
Przemoc ekonomiczna	Odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Źródło: Niebieska Linia

II. Podstawa prawna Programu

Program realizowany będzie w oparciu o następujące przepisy:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.),
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 930 ze zm.),
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487),
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.),
6. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny I Opiekuńczy (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 682),
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 2019, poz. 1245),
8. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. 2014 r., poz. 445).

Polskie prawo bardzo wyraźnie wskazuje, że krzywdzenie członków rodziny jest przestępstwem i podlega karze. Każda osoba doznająca krzywdy ma prawo do ochrony, a przede wszystkim do powstrzymania i przerwania przemocy. Osoba będąca ofiarą przemocy w rodzinie ma za sobą na ogół wiele przykrych i trudnych doświadczeń, jednocześnie doświadczać może poczucia bezskuteczności własnych działań, które miałyby przerwać przemoc, a także doznawać może wielu trudnych

doświadczeń ze strony instytucji mających na celu przeciwdziałać zjawisku przemocy w rodzinie. Bardzo istotne jest, by przełamywać stereotyp i wyraźnie podkreślać, że żadne zachowanie osoby nie usprawiedliwia przemocy i do niej nie upoważnia. Długotrwała przemoc rodzi określone skutki u osoby jej doświadczającej: wstyd, strach, bezradność, złość, określone objawy somatyczne i wiele innych.

Ważne jest więc, by pomoc ofiarom przemocy w rodzinie odbywała się wielotorowo. Powinno to być z jednej strony konkretne oddziaływanie prawne, a z drugiej strony oddziaływanie psychologiczne.

III. Adresaci Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2021 skierowany jest przede wszystkim do:

1. Osób doświadczających przemocy w rodzinie i członków i ich rodzin,
2. Osób stosujących przemoc w rodzinie,
3. Społeczności Lokalnej - mieszkańców Gminy Czernikowo,
4. Przedstawicieli instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy.

Przedstawiciele służb i instytucji zobowiązanych do udzielania pomocy są równocześnie realizatorami Programu. Są to:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernikowie
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Komenda Miejska Policji w Toruniu Komisariat Policji w Lubiczu
4. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „POMED”
5. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDYK”
6. Wszystkie szkoły z terenu gminy Czernikowo
7. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu
8. Sąd Rejonowy w Lipnie – Zespół Kuratorski
9. Organizacje pozarządowe

Przerwanie przemocy jest warunkiem podstawowym na drodze do zmiany i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Jest to również jeden z najtrudniejszych aspektów interwencji. Pomoc psychologiczna ofierze powinna koncentrować się na zrozumieniu sytuacji, w jakiej znalazła się ofiara, przejściu przez poczucie krzywdy, winy, chęci odwetu i rozpacz. Każda rodzina, każda osoba jest inna, ma inne doświadczenia, ograniczenia czy zasoby. Często posiadane zasoby, czyli mocne strony, cechy osobowości, umiejętności, wiedza, wykształcenie, doświadczenie, znajomości, umiejętności społeczne- trzeba wydobyć, by móc czerpać z nich motywację i siłę do działania, zdrowego funkcjonowania i życia.

W procesie pomocy psychologicznej bardzo ważnym aspektem jest edukacja, która ma na celu dostarczanie osobom krzywdzonym wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie i uwolnienia z poczucia odpowiedzialności za przemoc.

IV. Diagnoza problemu przemocy w gminie Czernikowo

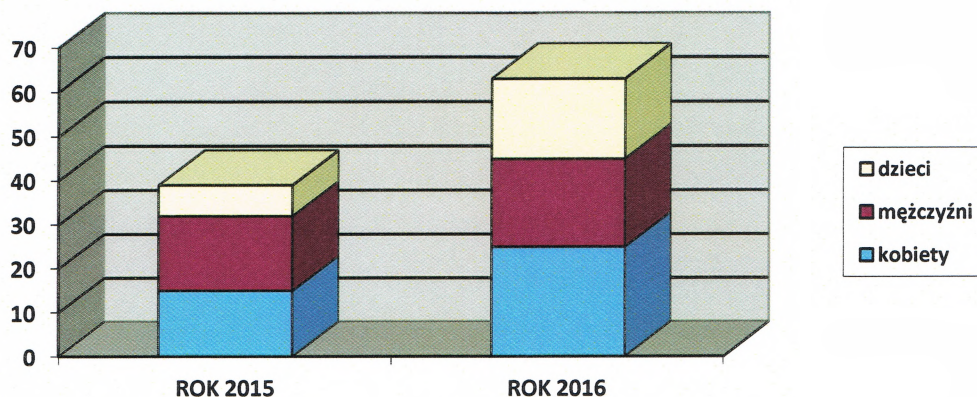
Diagnozę problemu przemocy w rodzinie opracowano na podstawie analizy posiadanej dokumentacji (głównie związanej z działalnością Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i jego zespołów roboczych) oraz na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej i dorosłych mieszkańców gminy Czernikowo. Szczegółowe wyniki badań przedstawia załącznik nr 1 do niniejszego programu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernikowie realizuje Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Czernikowo od roku 2011. To właśnie w 2011 roku powołano Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w skład którego wchodzi kierownik i pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernikowie, pedagodzy i nauczyciele szkół podstawowych i gimnazjum, policjant Wydziału Prewencji, kurator zawodowy, pielęgniarka środowiskowa oraz członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do przewodniczącego w/w Zespołu Interdyscyplinarnego trafiają wszystkie „Niebieskie Karty” czyli specjalne formularze wypełniane przez przedstawicieli instytucji mogących stwierdzić, że w danej rodzinie występuje przemoc. Formularze „Niebieskiej Karty” wypełniane są najczęściej przez przedstawicieli Policji w czasie interwencji domowych oraz przez pracowników socjalnych, do których zgłaszają się osoby doznające przemocy domowej.

Z danych uzyskanych z Komendy Miejskiej Policji w Toruniu wynika, iż na terenie gminy Czernikowo w roku 2015 przeprowadzono przez funkcjonariuszy Policji 70 interwencji domowych, z czego 11 zakończyło się wszczęciem procedury „Niebieskiej Karty”, natomiast w roku 2016 – 93 interwencje domowe, z czego 13 zakończyło się wszczęciem procedury „Niebieskiej Karty”.

Jak wynika ze sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło w 2015 roku 14 „Niebieskich Kart” (z tego 11 założonych przez Policję, 2 przez przedstawiciela oświaty i 1 przez pracownika GOPS), natomiast w 2016 roku 20 „Niebieskich Kart” (z tego 13 założonych przez Policję i 7 przez pracowników socjalnych GOPS). Do pracy z rodzinami powołano 13 grup roboczych w roku 2015, które odbyły 50 posiedzeń i 19 grup roboczych w roku 2016, które odbyły 42 posiedzenia. Liczbę osób objętych pomocą grup roboczych prezentuje wykres 1.

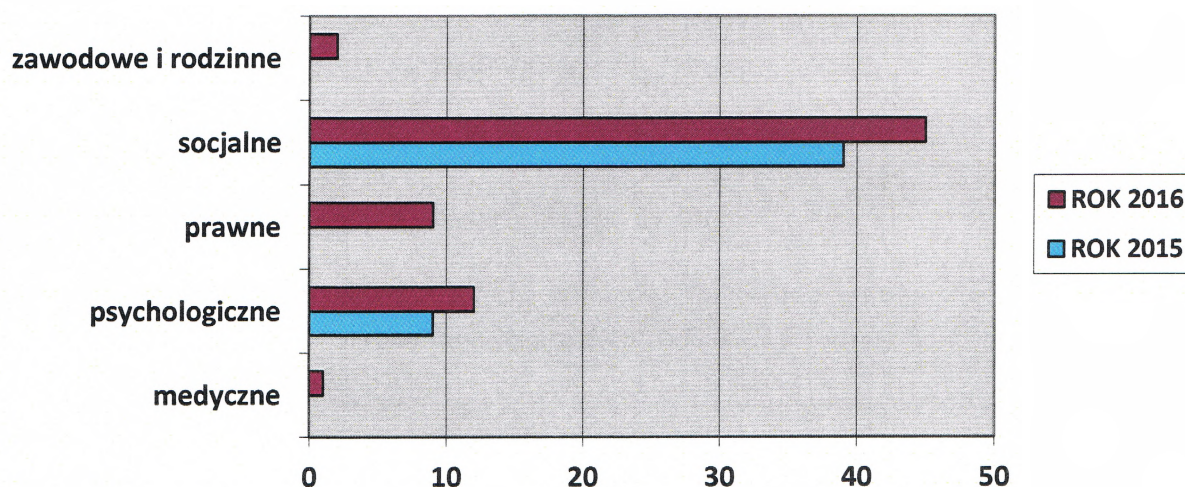
Wykres 1. Liczba osób objętych pomocą grup roboczych w roku 2015 i 2016

Źródło: opracowanie własne

Ogółem pomocą grup roboczych objętych zostało 39 osób w roku 2015, w tym 15 kobiet, 17 mężczyzn i 7 dzieci. Natomiast w roku 2016 ogółem pomoc uzyskały 63 osoby, w tym 25 kobiet, 20 mężczyzn i 18 dzieci. Wszystkie rodziny objęte pomocą grup roboczych monitorowane były przez pracowników socjalnych i policjantów dzielnicowych. Dodatkowo rodziny skorzystały z pomocy w formie poradnictwa. Liczbę osób i rodzaje poradnictwa prezentuje wykres 2.

Wykres 2. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa

Źródło: opracowanie własne

Ogółem z pomocy w formie poradnictwa w roku 2015 skorzystało 39 osób, w tym 9 osób skorzystało z poradnictwa psychologicznego, wszystkie 39 osób skorzystało z poradnictwa socjalnego. W roku 2016 z pomocy w formie poradnictwa skorzystało ogółem 45 osób, w tym 1 osoba z poradnictwa medycznego, 12 osób z poradnictwa psychologicznego, 9 osób z poradnictwa prawnego i 45 osób z poradnictwa socjalnego.

Z powyższych danych wynika, iż bardzo istotną rolę w toku trwania procedury Niebieskiej Karty odgrywają pracownicy socjalni, którzy udzielają wskazówek i porad, motywują do podjęcia niezbędnych działań. Ważna jest także pomoc psychologiczna, udzielana głównie przez terapeutę ds. uzależnień i współuzależnień w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i ich Rodzin w Czernikowie, gdyż większość sprawców przemocy domowej ma problem z nadużywaniem alkoholu. Z danych podanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernikowie wynika, iż w 2016 r. w przypadku 15 rodzin, z którymi pracowały grupy robocze Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w skład grupy powoływano członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, w związku z podejrzeniem nadużywania alkoholu przez osobę stosującą przemoc. Jako że w roku 2016 powołano 19 grup roboczych, stanowi to 78,9% przypadków.

Z analizy danych wynika, że najbardziej aktywna w identyfikacji zjawiska przemocy w rodzinie jest Policja. Funkcjonariusze policji z uwagi na bezpośredni kontakt z rodzinami, często w momencie ujawnienia przemocy, prawidłowo wdrażali procedurę „Niebieskiej Karty”, co pozwoliło na rozpoczęcie konkretnych działań pomocowych wobec rodzin, gdzie zostało ujawnione zjawisko przemocy w rodzinie. Podobnie wysoką aktywność w tym zakresie wykazują pracownicy socjalni GOPS w Czernikowie, którzy dzięki systematycznej pracy socjalnej z klientami często prawidłowo diagnozują problem przemocy w rodzinie i wdrażają procedurę „Niebieskiej Karty”.

Badania ankietowe przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców gminy Czernikowo potwierdzają, że Policja i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wzbudzają największe zaufanie społeczne i kojarzą się z instytucjami udzielającymi pomocy osobom doznającym przemocy.

Przemoc w rodzinie na terenie naszej gminy jest problemem społecznym, który wykazuje tendencje rosnące i najczęściej powiązany jest z problemem nadużywania alkoholu i małą świadomością społeczną. Przypadki znęcania najczęściej odbywają się w domach rodzinnych, w zamkniętych ścianach i zamkniętym kręgu osób. Praktycznie ofiary przemocy boją się, a niejednokrotnie wstydzą o tym mówić. Należy przypuszczać, że rzeczywista liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą jest znacznie wyższa niż wskazują na to przywołane statystyki. Osoby doznające przemocy domowej często przez wiele lat ukrywają swój problem, dlatego trudno jest określić dokładną skalę problemu przemocy. Od czasu powstania Zespołu Interdyscyplinarnego działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie są intensywniejsze i coraz bardziej skuteczne.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród młodzieży szkolnej wskazują, że młodzież nie do końca zdaje sobie sprawę czym jest przemoc, rozumiejąc ją głównie jako bicie czy znęcanie się. Tymczasem z ankiet wynika, że każdy z badanych doświadczył w swoim życiu jakiejś formy przemocy, głównie przemocy w formie psychicznej lub fizycznej, która miała miejsce w środowisku szkolnym lub w rodzinie. Większość ankietowanych była świadkami zachowań przemocowych w najbliższym otoczeniu, dlatego też wiedza w zakresie przeciwdziałania przemocy ma duże znaczenie.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród dorosłych mieszkańców gminy wskazują, że świadomość dotycząca zjawiska przemocy jest dość duża, ale nie wszystkie zachowania przemocowe są uznawane przez ankietowanych za przemoc. Większość badanych to osoby z wykształceniem wyższym i średnim, a więc mających prawdopodobnie większą wiedzę i świadomość społeczną niż osoby z wykształceniem zawodowym czy podstawowym. Jeśli więc osoby wykształcone nie mają pełnej wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie – konieczne jest podnoszenie tej wiedzy we wszystkich grupach społecznych, szczególnie wśród osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń pomocy społecznej, a także wśród osób zawodowo zajmujących się problemem przemocy (pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, policjantów, pielęgniarek).

Ponieważ przemoc w rodzinie jest problemem społecznym w naszej gminie, należy wzmocnić dotychczasowe działania, które powinny mieć charakter współpracy interdyscyplinarnej poszczególnych instytucji lokalnych. Efektem takiej współpracy będzie skuteczne zapobieganie, rozpoznawanie oraz przeciwdziałanie przemocy i jej skutkom.

Z uwagi na powyższe fakty konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społeczeństwa, dostarczając wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemami. Niezbędne jest także zapewnienie profesjonalnej i skoordynowanej pomocy.

V. Cele i zadania programu

Głównym celem programu jest ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i jego skutków w Gminie Czernikowo poprzez tworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w zjawisko przemocy w rodzinie.

Do celów szczegółowych programu należą zadania wyznaczone przez Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w poszczególnych zakresach:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna.
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ad. 1 Profilaktyka i edukacja społeczna – wszelkie działania zapobiegające zjawiskom przemocy poprzez profilaktykę, monitorowanie, diagnozę wszelkich problemów zagrażających bezpieczeństwu rodziny i jej członków.

1. Opracowywanie i aktualizowanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy należy do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernikowie. Do opracowania diagnozy konieczne jest wykorzystywanie danych z różnych instytucji pomocowych (m.in. GOPS w Czernikowie, Komendy Miejskiej Policji w Toruniu, Sądu Rejonowego w Lipnie, Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Czernikowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych w zależności od potrzeb).

2. Organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z tematyką przemocy w rodzinie dla kadry pomocy społecznej i członków ZI.
3. Realizowanie projektów edukacyjno- informacyjnych dla dorosłych, młodzieży i dzieci z zakresu występowania, zapobiegania, ochrony i radzenia sobie ze zjawiskiem przemocy w rodzinie – placówki oświatowe z terenu gminy, GKRPA, PCPR w Toruniu i inne.
4. Kampanie informacyjne i edukacyjne kładące nacisk na zwiększenie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie, radzenie sobie z tym zjawiskiem, łamanie stereotypów i podnoszenia świadomości społecznej w lokalnym środowisku – Gmina Czernikowo, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, ZI i inne.
5. Działania edukacyjne w ramach procedury „Niebieskiej Karty” – przedstawiciel ZI.
6. Prowadzenie poradnictwa i działań edukacyjnych służących wzmocnieniu wychowawczych i opiekuńczych kompetencji rodzicielskich, pozbawionych oddziaływań przemocowych, w rodzinach zagrożonych przemocą oraz w rodzinach już nią dotkniętych – GOPS, PCPR w Toruniu, ZI, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i inne.
7. Prowadzenie poradnictwa i działań edukacyjnych (w tym konsultacji kierowania do właściwych instytucji) w sytuacjach ujawnienia przemocy w rodzinie – przedstawiciele służby zdrowia (m. in. lekarze rodzinni, pielęgniarki środowiskowe), policjanci (w momencie interwencji oraz w ramach procedury „Niebieskie Karty”), nauczyciele, pedagodzy, psychologowie placówek oświatowych, pracownicy socjalni OPS, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi, przedstawiciele GKRPA i ZI.
8. Udzielanie wszechstronnej pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie oraz niezaradnym życiowo. Pomoc ukierunkowana na likwidację potencjalnych przyczyn występowania przemocy w rodzinie – aktywizacja zawodowa, zapobieganie bierności społecznej, poradnictwo socjalne, prawne, psychologiczne, pedagogiczne, pomoc terapeutyczna – GOPS, PCPR w Toruniu, PUP i inne.

Ad. 2 Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – zapewnienie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie ochrony, pomocy i wsparcia.

1. Działania ZI, działania w ramach procedury „Niebieska Karta” – działania pomocowe skierowane do konkretnych rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, opracowywanie indywidualnych planów pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, monitorowanie działań instytucji pomocowych, aktywna i systematyczna współpraca pomiędzy instytucjami pomocowymi - działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
2. Wspieranie funkcjonowanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego - GOPS, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy w Lipnie, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe.
3. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości uzyskania m.in. pomocy medycznej, psychologicznej, terapeutycznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej – GZI, GOPS, GKRPA, Sąd Rejonowy w Lipnie, Komisariat Policji w Lubiczu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe.
4. Udzielanie pomocy socjalnej, finansowej i rzeczowej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – GOPS, organizacje pozarządowe.

5. Zapewnienie bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia oraz pomoc prawna w działaniach separujących ofiary od sprawców przemocy – GOPS, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy w Lipnie, kuratorzy, PCPR.
6. Organizacja i realizacja pomocy psychologicznej i terapeutycznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie (pomoc dla osób indywidualnych) – pomoc psychologiczna w GOPS, w PCPR w Toruniu, w placówkach służby zdrowia, w placówkach oświatowych.
7. Zapewnieni schronienia i pomoc w adaptacji do nowych warunków mieszkaniowych i życiowych – Gmina Czernikowo, GOPS.

Ad. 3 Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie – wszelkie oddziaływania przerywające przemoc w rodzinie i zapobiegające dalszej przemocy oraz działania ukierunkowane na zmianę zachowań agresywnych, prowadzących do przemocy w rodzinie.

1. Działania podejmowane w ramach procedury „Niebieska Karta” – działania pomocowe skierowane do konkretnych rodzin dotkniętych przemocą, opracowywanie Indywidualnych Planów Pomocy dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie, monitorowanie działań instytucji pomocowych, aktywna i systematyczna współpraca pomiędzy instytucjami pomocowymi – działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (działania podejmowane przez GZI oraz działania podejmowane przez grupy robocze Zespołu wobec konkretnych rodzin objętych procedurą NK).
2. Działania separujące sprawców od ofiar przemocy w rodzinie – Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy w Lipnie, Prokuratura Rejonowa.
3. Rozpowszechnianie informacji oraz motywowanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie oraz stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – PCPR, GZI, GOPS, Sąd Rejonowy.
4. Współdziałanie i wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitorowania zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie – GZI, GOPS, Komenda Policji, GKRPA, Sąd Rejonowy, Prokuratura.
5. Pomoc psychologiczna i terapeutyczna dla osób stosujących przemoc w rodzinie – program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie, prowadzony przez PCPR w Toruniu.

Ad. 4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1. Organizacji profesjonalnych szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla kadry Instytucji pomocowych zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie – GZI, GOPS, GKRPA, PCPR, placówki oświatowe, Komenda Policji.
2. Wdrażanie i realizacja systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc (np. programy superwizyjne, grupy wsparcia, wsparcie terapeutyczne) GZI, Gmina Czernikowo, GKRPA.

VI. Finansowanie i czas trwania Programu

Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Czernikowo są finansowane z budżetu gminy. Zadania Programu mogą być również finansowane z funduszy strukturalnych i programów wspólnotowych UE, grantów i dotacji konkursowych i wszelkich innych źródeł finansowania oraz z budżetów poszczególnych jednostek zaangażowanych w realizację Programu.

Program będzie realizowany w gminie Czernikowo w latach 2017 – 2021.

VII. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitorowaniem i ewaluacją prowadzonych działań ujętych w Gminnym Programie zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernikowie. Stały coroczny monitoring i ewaluacja Programu mają na celu sprawdzanie efektywności prowadzonych działań, podejmowanych zadań i sposobów ich realizacji, by w konsekwencji zwiększać efektywność pracy poszczególnych jednostek w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie. Ważna jest szybkość reagowania na poszczególne przypadki przemocy w rodzinie, odpowiednie reagowanie i podejmowanie wszelkich dostępnych działań, by minimalizować to zjawisko, łagodzić jego skutki, a także podnosić świadomość społeczną w tym zakresie.

Spodziewane efekty i ocena prowadzonych działań w ramach Programu:

1. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej.
2. Zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy.
3. Zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy domowej.
4. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
5. Spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.
6. Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w problematykę przeciwdziałania przemocy.

Program poddawany będzie ewaluacji corocznie do 31 marca następnego roku na podstawie analizy materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji oraz w oparciu o wskaźniki:

1. Liczba rodzin zarejestrowanych i zdiagnozowanych jako środowiska zagrożone występowaniem przemocy, w stosunku do roku ubiegłego.
2. Liczba wdrożeń procedury NK.
3. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.
4. Główne przyczyny występowania przemocy.
5. Liczba osób i rodzin objętych terapią.
6. Liczba interwencji kryzysowych, w tym liczba osób, którym udzielono zastępczego schronienia i innych form pomocy.
7. Liczba sprawców przemocy objętych programem korekcyjno-edukacyjnym.
8. Liczba szkoleń dla kadry pomocy społecznej i innych podmiotów – realizatorów Programu.
9. Liczba kampanii informacyjnych w środowisku lokalnym.

10. Liczba rodzin, w których udało się rozwiązać problemy przemocy w rodzinie lub złagodzić jego skutki na tyle, aby umożliwić rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.

Załącznik nr 1 do Gminnego
Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony
Ofiar Przemocy w Rodzinie dla
Gminy Czernikowo na lata 2017-
2021

DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE CZERNIKOWO

Opracowanie:
Emilia Mamżyńska
Maria Sztuka

Czernikowo, kwiecień 2017 r.

WSTĘP

W niniejszym raporcie przedstawione zostały wyniki badań związanych z diagnozą zjawiska przemocy w rodzinie. Badania przeprowadzono wśród mieszkańców gminy Czernikowo w okresie od stycznia do marca 2017 r. i stanowią one podstawę do opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Czernikowo na lata 2017- 2021.

Badania przeprowadzono w trzech obszarach: 1) analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych instytucjonalnych (głównie związanych z działalnością Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i jego zespołów roboczych); 2) poznanie świadomości, wiedzy i doświadczeń związanych ze zjawiskiem przemocy wśród młodzieży szkolnej (na podstawie badań ankietowych); 3) badanie wiedzy i opinii na temat zjawiska przemocy w rodzinie wśród dorosłych mieszkańców gminy Czernikowo (na podstawie badań ankietowych).

Rozdział I

Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych instytucjonalnych

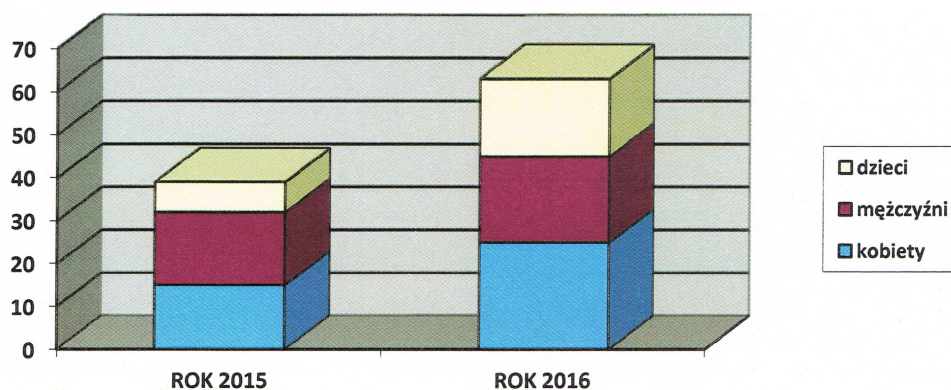
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernikowie realizuje Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Czernikowo od roku 2011. To właśnie w 2011 roku powołano Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w skład którego wchodzi kierownik i pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernikowie, pedagodzy i nauczyciele szkół podstawowych i gimnazjum, policjant Wydziału Prewencji, kurator zawodowy, pielęgniarka środowiskowa oraz członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do przewodniczącego w/w Zespołu Interdyscyplinarnego trafiają wszystkie „Niebieskie Karty” czyli specjalne formularze wypełniane przez przedstawicieli instytucji mogących stwierdzić, że w danej rodzinie występuje przemoc. Formularze „Niebieskiej Karty” wypełniane są najczęściej przez przedstawicieli Policji w czasie interwencji domowych oraz przez pracowników socjalnych, do których zgłaszają się osoby doznające przemocy domowej.

Z danych uzyskanych z Komendy Miejskiej Policji w Toruniu wynika, iż na terenie gminy Czernikowo w roku 2015 przeprowadzono przez funkcjonariuszy Policji 70 interwencji domowych, z czego 11 zakończyło się wszczęciem procedury „Niebieskiej Karty”, natomiast w roku 2016 – 93 interwencje domowe, z czego 13 zakończyło się wszczęciem procedury „Niebieskiej Karty”.

Jak wynika ze sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło w 2015 roku 14 „Niebieskich Kart” (z tego 11 założonych przez Policję, 2 przez przedstawiciela oświaty i 1 przez pracownika GOPS), natomiast w 2016 roku 20 „Niebieskich Kart” (z tego 13 założonych przez Policję i 7 przez pracowników socjalnych GOPS). Do pracy z rodzinami powołano 13 grup roboczych w roku 2015, które odbyły 50 posiedzeń i 19

grup roboczych w roku 2016, które odbyły 42 posiedzenia. Liczbę osób objętych pomocą grup roboczych prezentuje wykres 1.

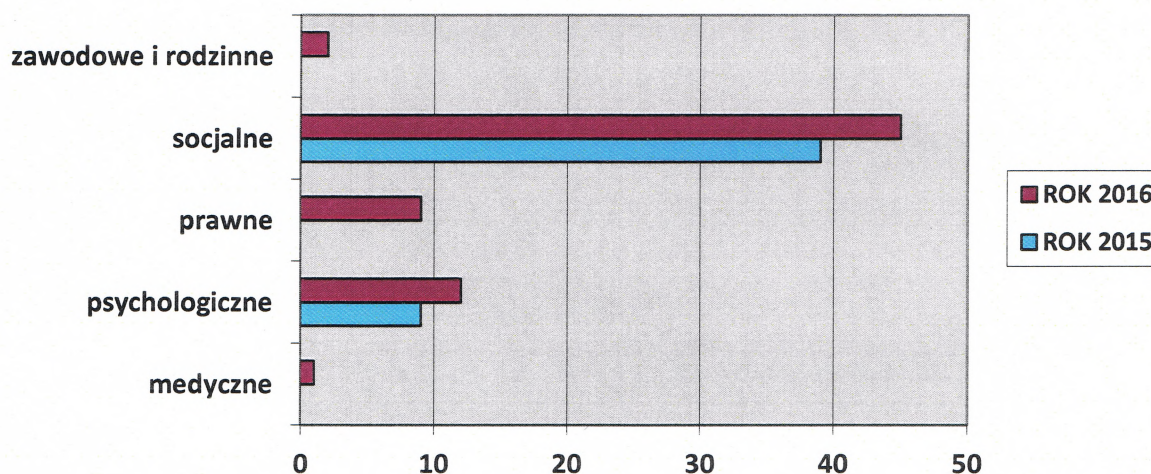
Wykres 1. Liczba osób objętych pomocą grup roboczych w roku 2015 i 2016

Źródło: opracowanie własne

Ogółem pomocą grup roboczych objętych zostało 39 osób w roku 2015, w tym 15 kobiet, 17 mężczyzn i 7 dzieci. Natomiast w roku 2016 ogółem pomoc uzyskały 63 osoby, w tym 25 kobiet, 20 mężczyzn i 18 dzieci. Wszystkie rodziny objęte pomocą grup roboczych monitorowane były przez pracowników socjalnych i policjantów dzielnicowych. Dodatkowo rodziny skorzystały z pomocy w formie poradnictwa. Liczbę osób i rodzaje poradnictwa prezentuje wykres 2.

Wykres 2. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa

Źródło: opracowanie własne

Ogółem z pomocy w formie poradnictwa w roku 2015 skorzystało 39 osób, w tym 9 osób skorzystało z poradnictwa psychologicznego, wszystkie 39 osób skorzystało z poradnictwa socjalnego. W roku 2016 z pomocy w formie poradnictwa skorzystało ogółem 45 osób, w tym 1 osoba z poradnictwa medycznego, 12 osób z poradnictwa psychologicznego, 9 osób z poradnictwa prawnego i 45 osób z poradnictwa socjalnego.

Z powyższych danych wynika, iż bardzo istotną rolę w toku trwania procedury Niebieskiej Karty odgrywają pracownicy socjalni, którzy udzielają wskazówek i porad, motywują do podjęcia niezbędnych działań. Ważna jest także pomoc psychologiczna, udzielana głównie przez terapeutę ds. uzależnień i współuzależnień w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i ich Rodzin w Czernikowie, gdyż większość sprawców przemocy domowej ma problem z nadużywaniem alkoholu. Z danych podanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernikowie wynika, iż w 2016 r. w przypadku 15 rodzin, z którymi pracowały grupy robocze Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w skład grupy powoływano członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, w związku z podejrzeniem nadużywania alkoholu przez osobę stosującą przemoc. Jako że w roku 2016 powołano 19 grup roboczych, stanowi to 78,9% przypadków.

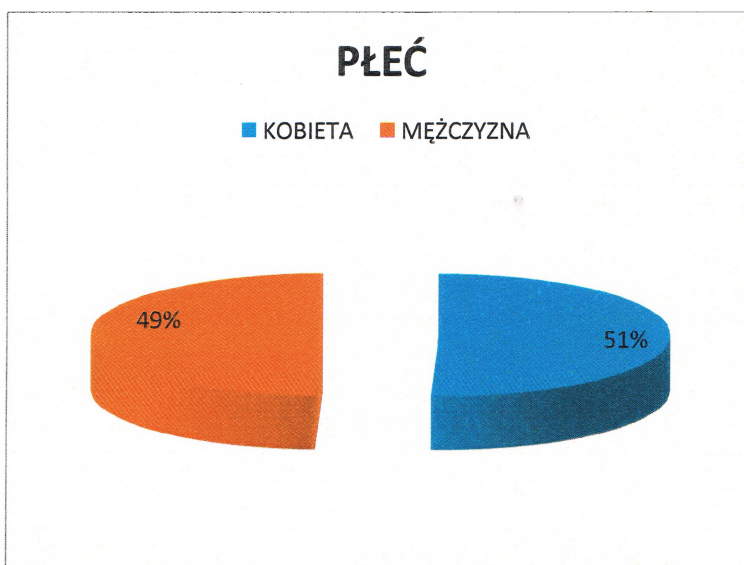
Z analizy danych wynika, że najbardziej aktywna w identyfikacji zjawiska przemocy w rodzinie jest Policja. Funkcjonariusze policji z uwagi na bezpośredni kontakt z rodzinami, często w momencie ujawnienia przemocy, prawidłowo wdrażali procedurę „Niebieskiej Karty”, co pozwoliło na rozpoczęcie konkretnych działań pomocowych wobec rodzin, gdzie zostało ujawnione zjawisko przemocy w rodzinie. Podobnie wysoką aktywność w tym zakresie wykazują pracownicy socjalni GOPS w Czernikowie, którzy dzięki systematycznej pracy socjalnej z klientami często prawidłowo diagnozują problem przemocy w rodzinie i wdrażają procedurę „Niebieskiej Karty”.

Rozdział II

Analiza badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej

W celu poznania świadomości, wiedzy i doświadczeń związanych ze zjawiskiem przemocy wśród młodzieży szkolnej przeprowadzono badanie ankietowe w Gimnazjum Publicznym w Czernikowie, do którego uczęszczają uczniowie z całego terenu gminy Czernikowo. W badaniu uczestniczyło 184 uczniów (w tym 93 kobiety i 91 mężczyzn) z klas I-III, badanie przeprowadzono w marcu 2017 r.

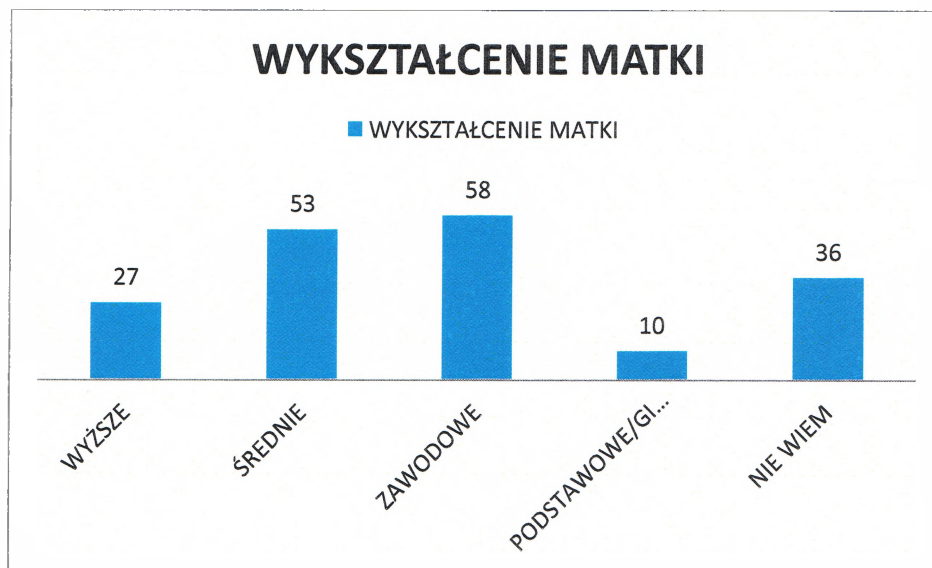
Wykres 3. Udział procentowy badanej młodzieży ze względu na płeć

Źródło: opracowanie własne

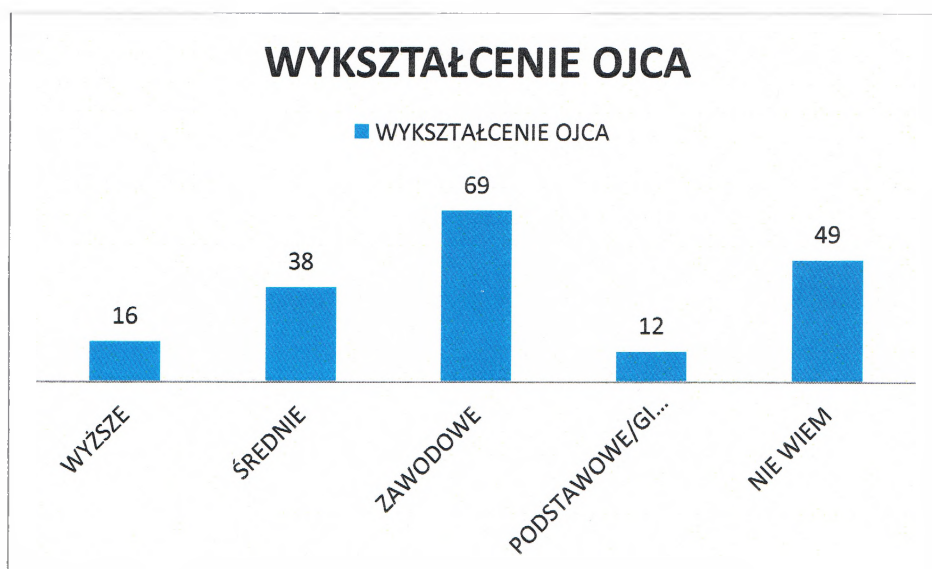
Aby scharakteryzować bliżej badaną grupę młodzieży zapytano o wykształcenia matki i ojca, a także o strukturę rodziny. Wyniki prezentują wykresy 4, 5 i 6.

Wykres 4. Wykształcenie matki badanej młodzieży

Źródło: opracowanie własne

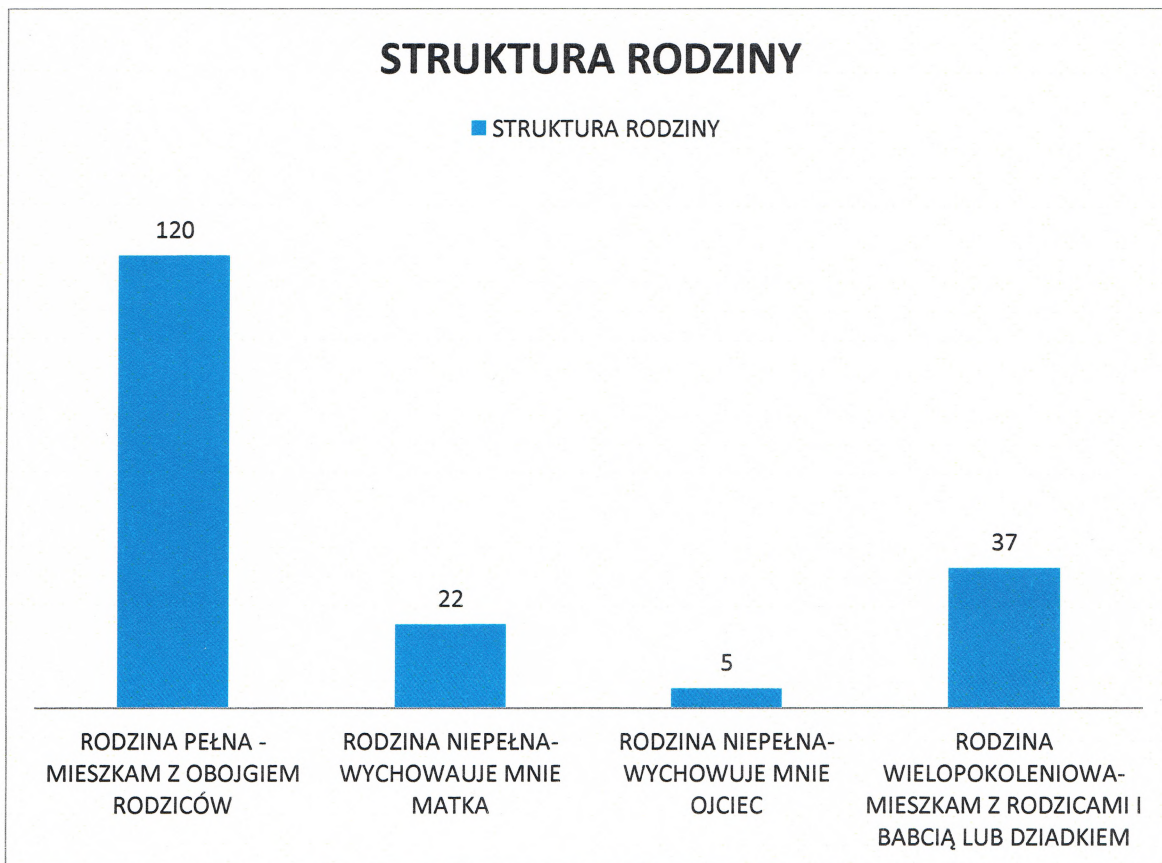
Wykres 5. Wykształcenie ojca badanej młodzieży

Źródło: opracowanie własne

Rodzice badanej młodzieży to w większości osoby z wykształceniem zawodowym (37% ojców i 31% matek), sporą grupę stanowiły dzieci rodziców z wykształceniem średnim (21% matek i 21% ojców). Spora grupa ankietowanych nie знаła wykształcenia swoich rodziców (20% w przypadku matek i 27% w przypadku ojców). Pozostała część młodzieży to osoby z rodzin, w których matki i ojcowie mają wykształcenie wyższe (15% matek i 9% ojców) i podstawowe lub gimnazjalne (5% matek i 6% ojców).

Wykres 6. Struktura rodziny badanej młodzieży

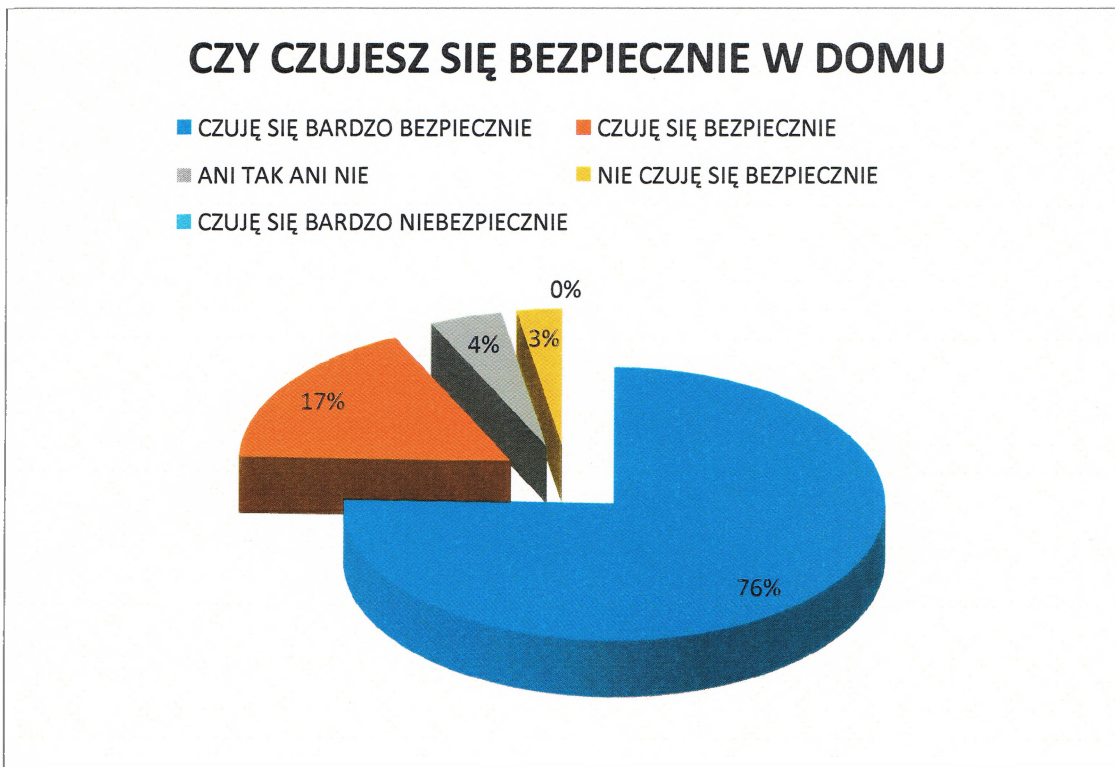

Źródło: opracowanie własne

Wśród młodzieży szkolnej biorącej udział w badaniu dominowały osoby z rodzin pełnych (65% badanych – tj. 120 osób) oraz rodzin wielopokoleniowych (20% badanych - tj. 37 osób). Dzieci z rodzin niepełnych stanowiły 15% badanych, w tym 12% wychowywanych przez matkę i 3% wychowywanych przez ojca.

Aby zbadać fakt doznawania przez młodzież szkolną przemocy domowej zadano pytanie dotyczące poczucia bezpieczeństwa w domu rodzinnym. Zdecydowana większość badanych tj. 76% osób odpowiedziało, że czuje się w domu bardzo bezpiecznie, a 17% ankietowanych czuje się w domu bezpiecznie. O występowaniu przemocy w domu świadczyć mogą odpowiedzi 4% badanych (tj. 8 osób), którzy na pytanie odpowiedzieli, że ani tak ani nie, oraz 3% badanych (tj. 5 osób), którzy odpowiedzieli, że nie czują się bezpiecznie w swoim domu – łącznie jest to 7% badanych tj. 13 osób. Wyniki prezentuje wykres 7.

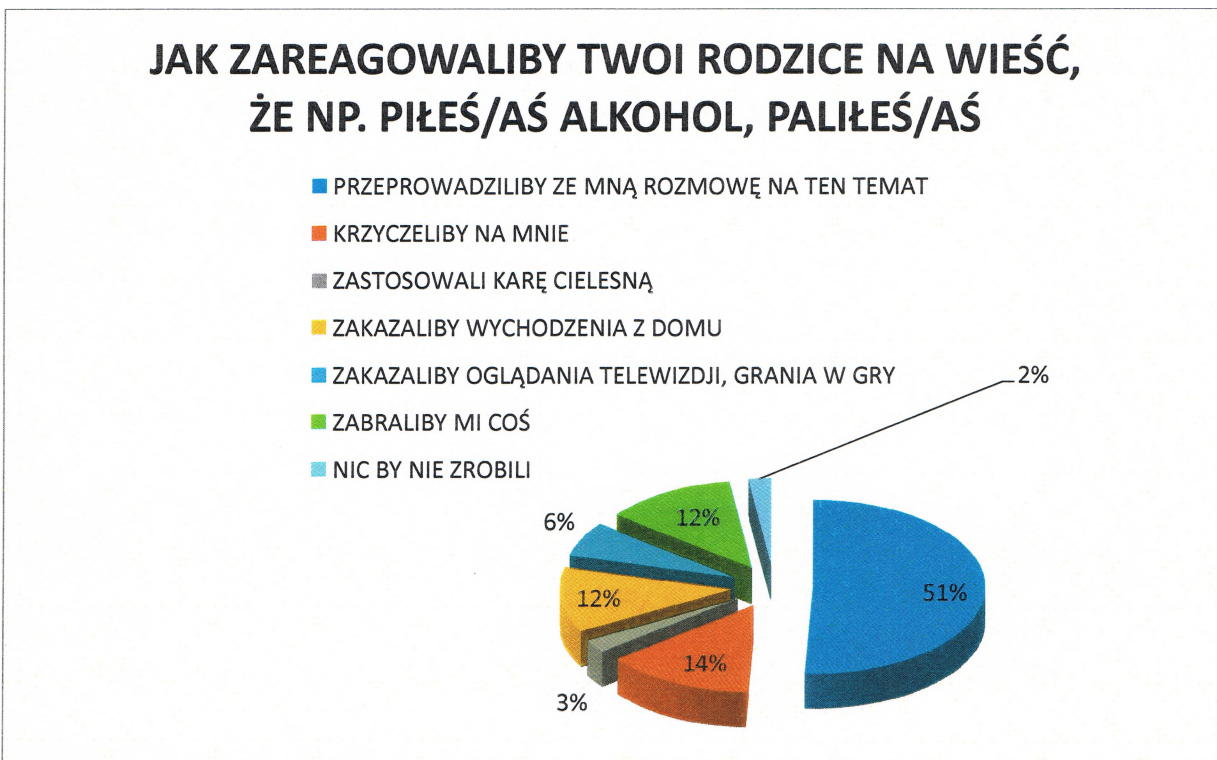
Wykres 7. Poczucie bezpieczeństwa w domu rodzinym badanej młodzieży

Źródło: opracowanie własne

Aby zbadać prawidłowość reakcji rodziców (czy stosują zachowania przemocowe) na niepokojące zachowania dzieci zadano młodzieży pytanie o to, jak zareagowałoby ich rodzice na wieść, że np. piją/piją alkohol, palą/palą papierosy. 51% badanych odpowiedziało, że rodzice przeprowadziliby z nimi rozmowę na ten temat, co świadczyć może o prawidłowych relacjach w rodzinie. 14% ankietowanych odpowiedziało, że rodzice krzyczeliby, 12% odpowiedziało, że rodzice zakazaliby im wychodzenia z domu, 12% odpowiedziało, że rodzice zabraliby im coś np. telefon, tablet, 6% ankietowanych odpowiedziało, że rodzice zakazaliby im oglądania telewizji czy grania w gry, 3% badanych (tj. 7 osób) odpowiedziało, że rodzice zastosowałyby karę cielesną, 2% badanych (tj. 6 osób) odpowiedziało, że rodzice nic by im nie zrobili – co również jest niepokojące bo świadczyć może o zaniedbywaniu ze strony rodziców lub demoralizacji. Łącznie aż 49% rodziców badanej młodzieży zastosowałoby formę zachowania przemocowego, aby ukarać dziecko, zamiast rozmowy na temat niepokojącego zachowania. Wyniki przedstawia wykres 8.

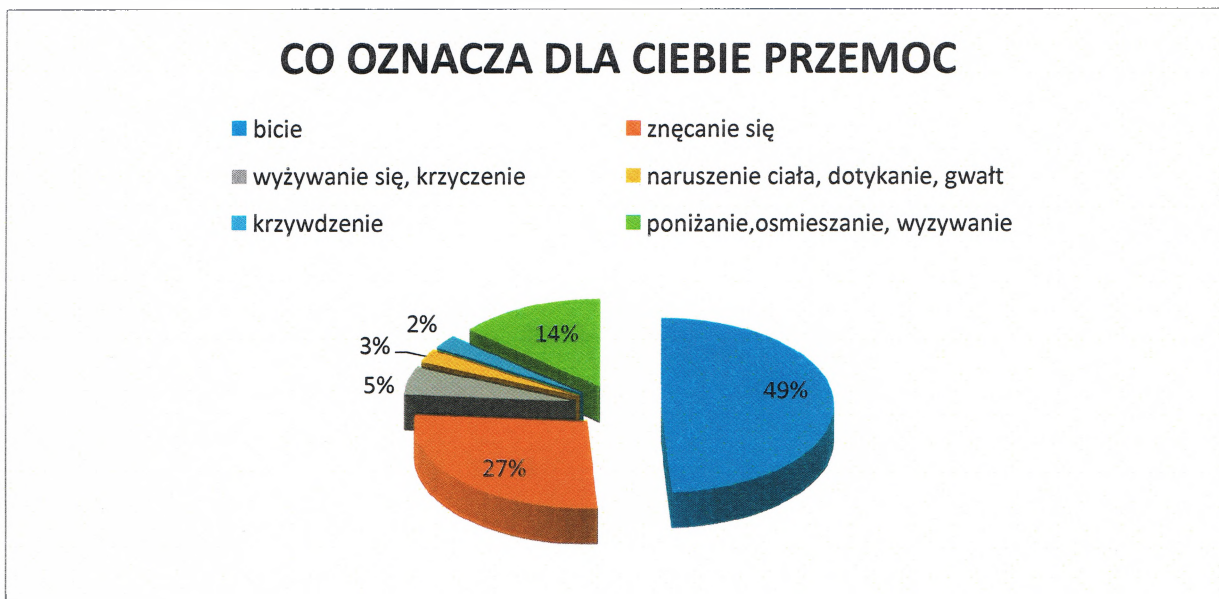
Wykres 8. Reakcje rodziców na niepokojące zachowanie dzieci

Źródło: opracowanie własne

W celu sprawdzenia co młodzież szkolna rozumie pod pojęciem przemocy zadano badanym pytanie otwarte: „Co oznacza dla Ciebie przemoc”. 49% badanych odpowiedziało, że bicie, 27% odpowiedziało, że jest to znęcanie się, 14% odpowiedziało, że jest to poniżanie, ośmieszanie, wyzywanie, 5% ankietowanych rozumie przemoc jako wyzywanie się, krzyczenie, 3% jako naruszenie ciała, dotyk, gwałt, 2% badanych podaje, że przemoc to krzywdzenie. Z badań wynika, że prawie połowa ankietowanych rozumie przemoc jako bicie, czyli tylko jako fizyczną formę przemocy. Spora część młodzieży nie zdaje sobie sprawy, że zachowanie takie jak wyzywanie, ośmieszanie czy zabieranie pieniędzy to także jest przemoc. Odpowiedzi przedstawia wykres 9.

Wykres 9. Rozumienie przemocy przez młodzież szkolną

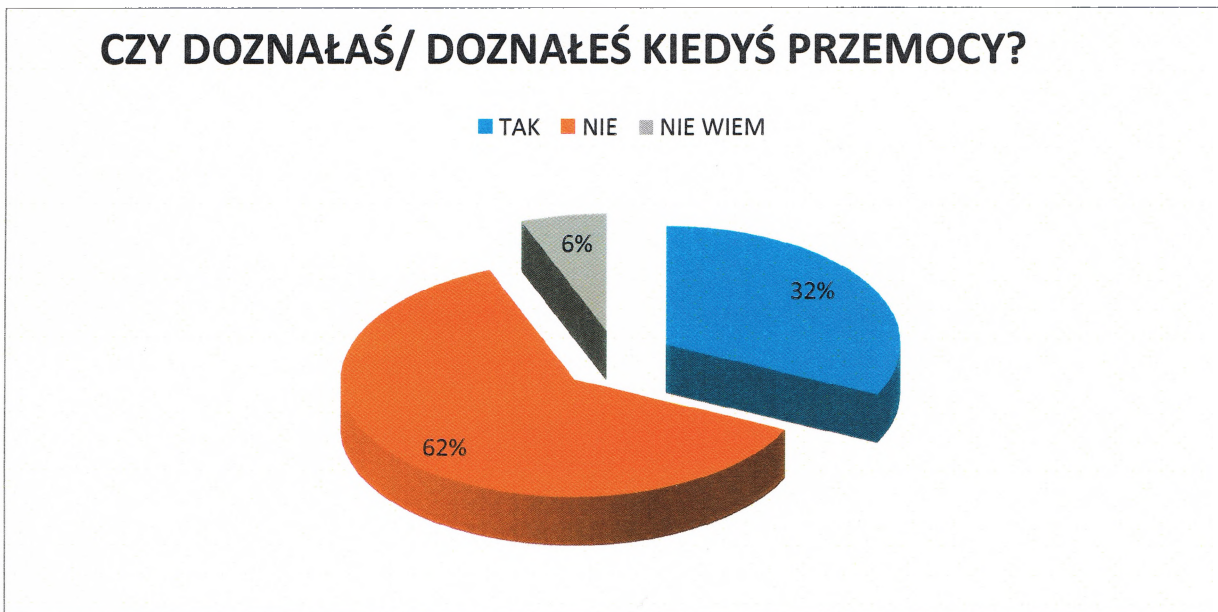

Źródło: opracowanie własne

Aby zbadać jaka część młodzieży szkolnej doznaje przemocy oraz gdzie najczęściej dochodzi do zachowań przemocowych zadano pytanie o to, czy doznali kiedyś przemocy, a jeżeli tak, to gdzie miało miejsce to zdarzenie.

Ponad połowa badanych tj. 62% ankietowanych odpowiedziało, że nie doznało przemocy. Spora jednak grupa – tj. 32% badanych (59 osób) odpowiedziało, że tak. 6% badanych nie było pewnych czy doznali kiedyś przemocy czy nie. Wyniki prezentuje wykres 10.

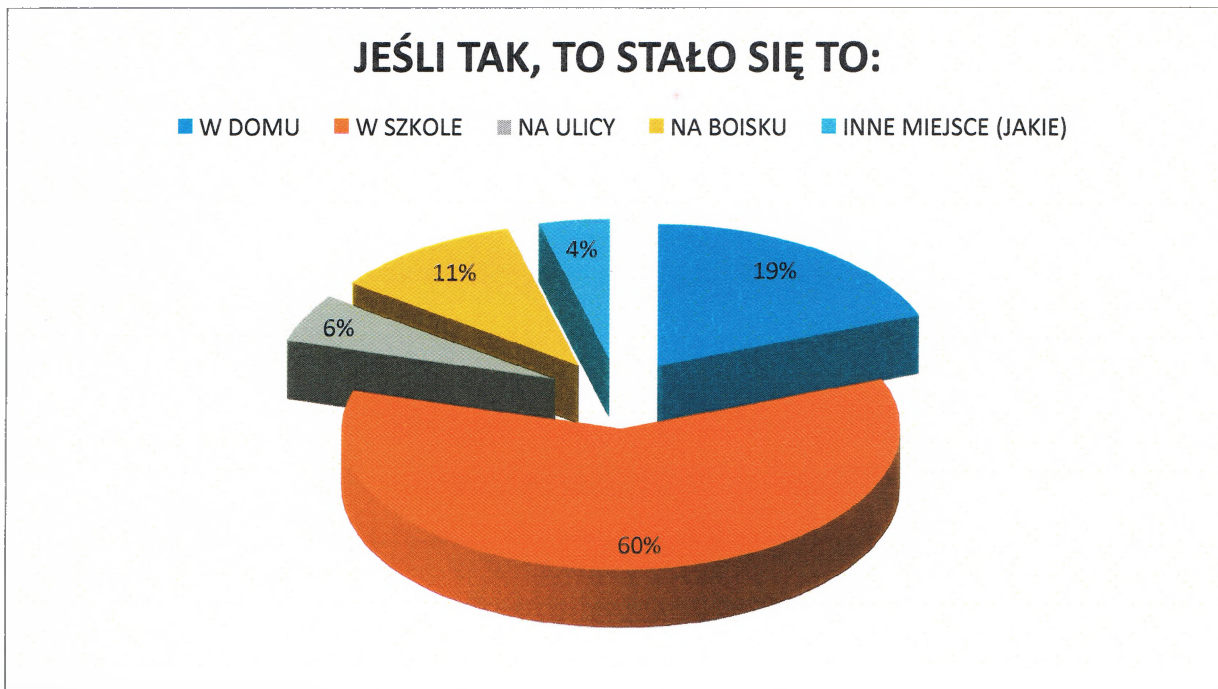
Wykres 10. Doznawanie przemocy przez młodzież szkolną – w ocenie badanych

Źródło: opracowanie własne

Jeśli chodzi o miejsca doznawania przemocy to większość badanych z grupy, która potwierdziła doznawanie przemocy – zjawiska tego doświadczyła w szkole (60%). 19% badanych z tej grupy – tj. 14 osób odpowiedziało, że doświadczyło przemocy w domu. Pozostałe miejsca to boisko (11%), ulica (6%), inne miejsca (4%). Wyniki prezentuje wykres 11.

Wykres 11. Miejsca doznawania przemocy

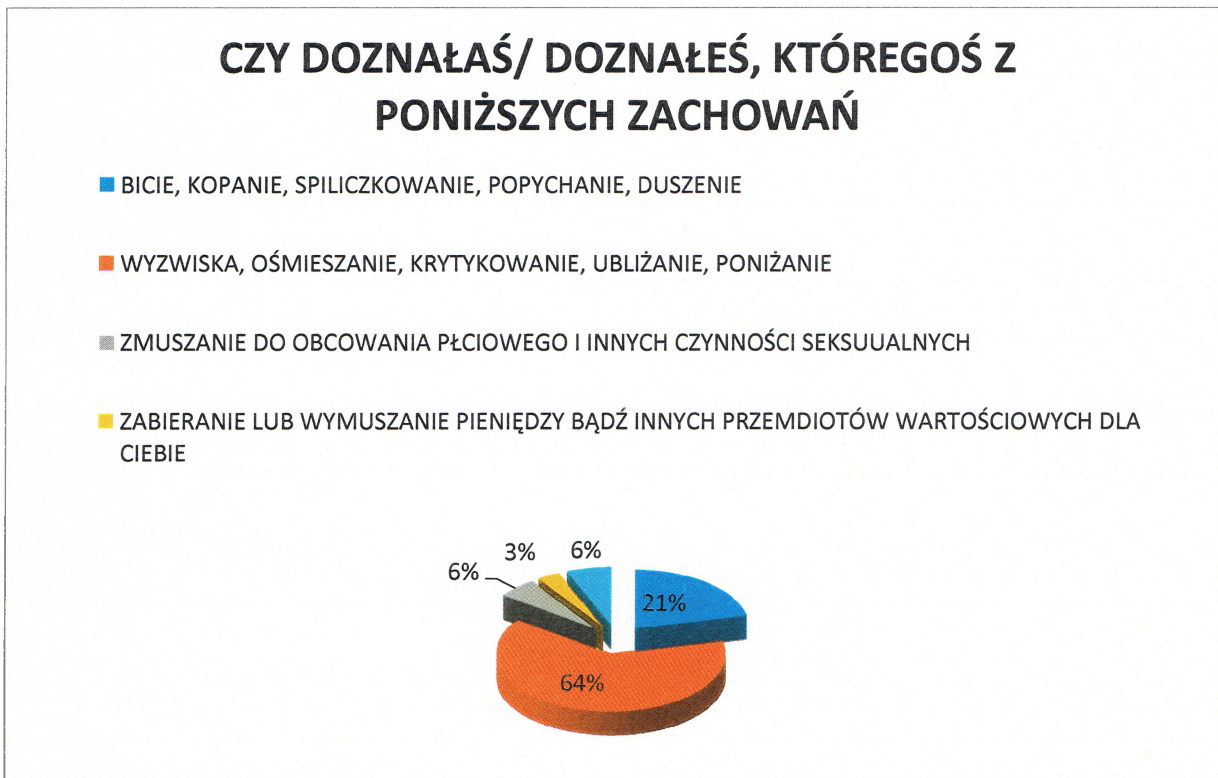

Źródło: opracowanie własne

Aby sprawdzić jaka część młodzieży rzeczywiście doświadcza przemocy w różnych jej formach – bez względu na to czy młodzież prawidłowo rozumie czym jest przemoc – zadano pytanie o to, czy doznali konkretnych zachowań z grupy przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej, ekonomicznej oraz zaniedbywania.

Okazało się, że każda z badanych osób doświadczyła jakiejś formy przemocy, Większość - tj. 64% badanych – doznała przemocy psychicznej, 21% badanych doznało przemocy fizycznej, 6% badanych doznało zaniedbywania, 6% badanych przemocy seksualnej, 3% badanych przemocy ekonomicznej. Odpowiedzi na pytanie prezentuje wykres 12.

Wykres 12. Faktyczne doznawanie przemocy przez młodzież – zgodne z definicją i formami przemocy

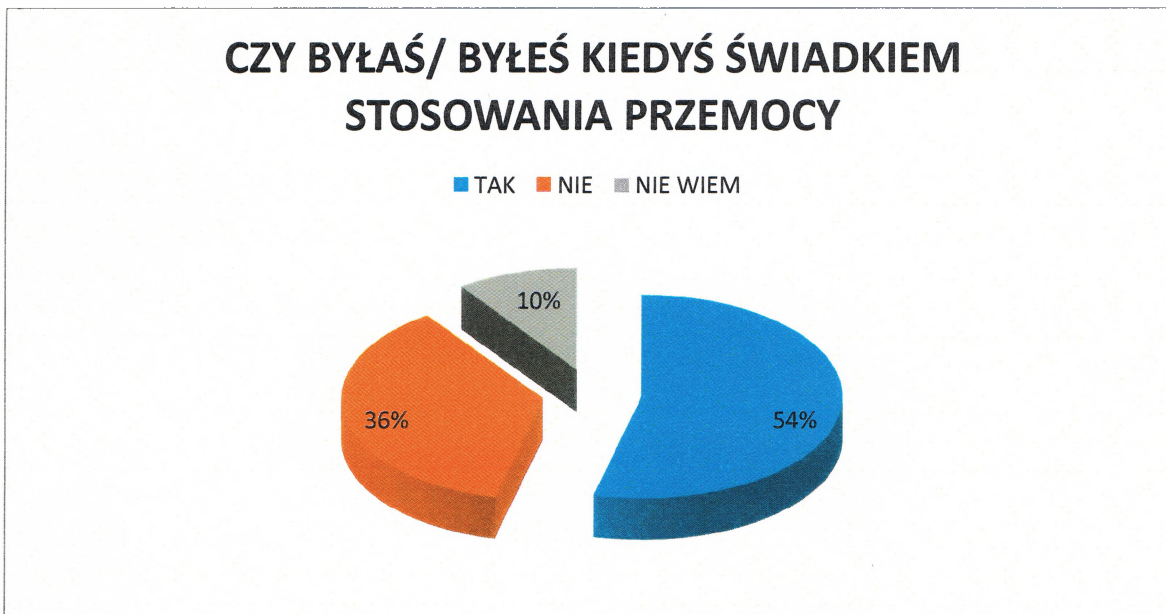

Źródło: opracowanie własne

Kolejna grupa pytań dotyczyła obserwowania zjawiska przemocy przez młodzież szkolną. Zapytano ankietowanych o to, czy byli świadkami stosowania przemocy, o miejsca obserwowanych zdarzeń przemocowych oraz o sprawców i ofiary obserwowanej przemocy.

Na pytanie czy byłeś/byłaś kiedyś świadkiem stosowania przemocy 54% badanych (99 osób) odpowiedziało twierdząco. 36% badanych odpowiedziało, że nie, 10% badanych nie potrafiło tego określić. Wyniki prezentuje wykres 13.

Wykres 13. Obserwowanie zjawiska przemocy przez młodzież szkolną

Źródło: opracowanie własne

Miejszem zaobserwowania zjawiska przemocy w grupie osób, które były świadkami stosowania przemocy była najczęściej szkoła (55% odpowiedzi), 20% odpowiedzi – ulica, 18% odpowiedzi – boisko. 8 osób (7% świadków przemocy) udzieliło odpowiedzi, że byli świadkami stosowania przemocy w domu. Wyniki przedstawia wykres 14.

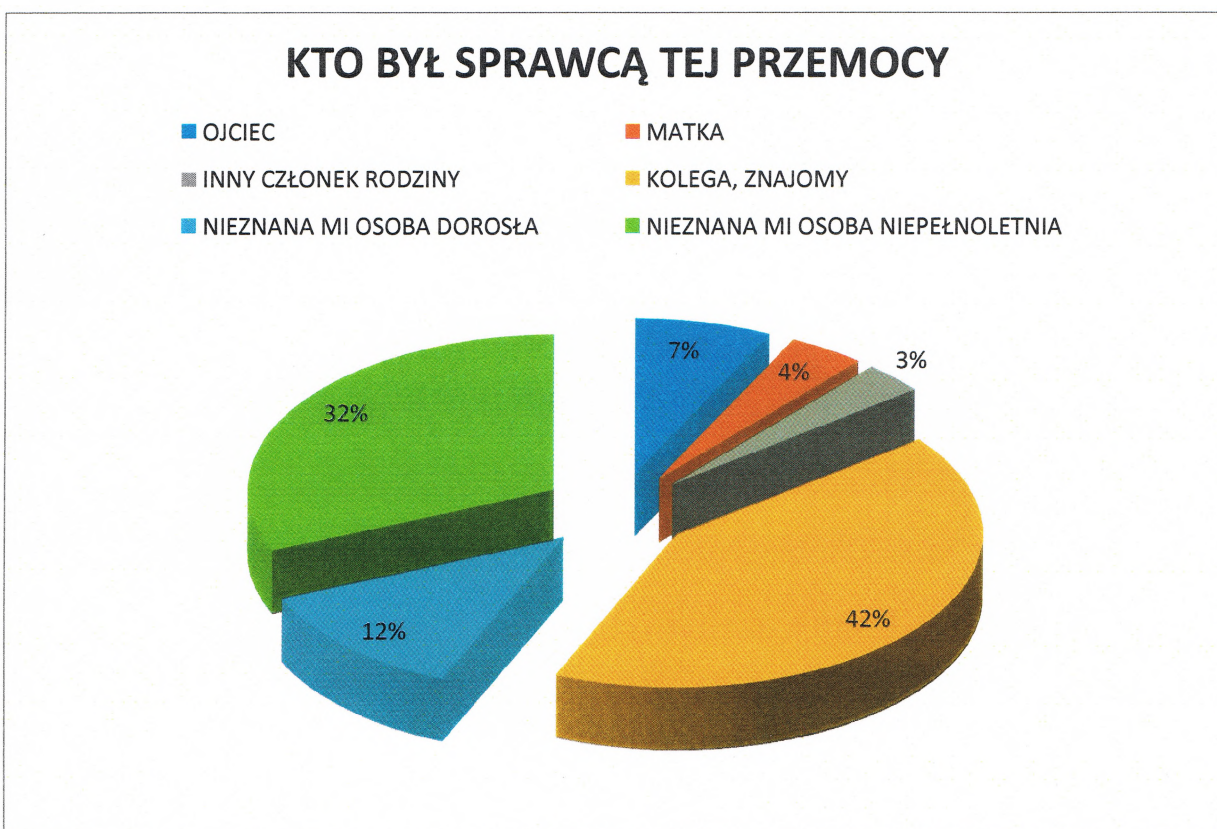
Wykres 14. Miejsca obserwacji zjawiska przemocy przez młodzież szkolną

Źródło: opracowanie własne

Świadczenie stosowania przemocy podają, iż w 42% przypadków sprawcami przemocy byli ich koledzy lub znajomi, w 32% przypadków były to nieznane im osoby niepełnoletnie, w 12% przypadków sprawcami przemocy były nieznane im osoby dorosłe, w 7% przypadków (odpowiedzi 9 osób ankietowanych) sprawcą przemocy był ojciec, w 4% przypadków (odpowiedzi 5 osób ankietowanych) sprawcą przemocy była matka, w 3% przypadków sprawcą przemocy był inny członek rodziny. Badania wskazują na występowanie przemocy domowej w przynajmniej 14 rodzinach.

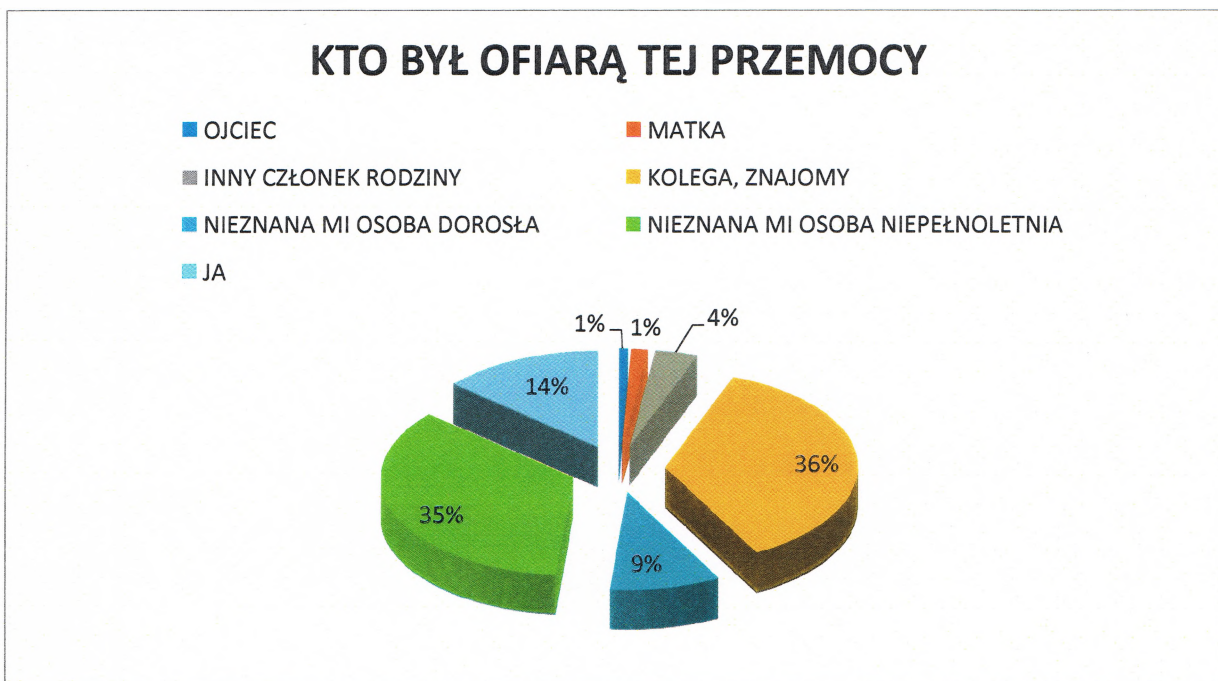
Wykres 15. Sprawcy przemocy obserwowani przez młodzież szkolną

Źródło: opracowanie własne

Ofiarami obserwowanych przez młodzież zachowań przemocowych byli najczęściej koledzy lub znajomi – 36% przypadków oraz nieznane im osoby niepełnoletnie – 35% przypadków. W 14% przypadków młodzież odpowiedziała, że to oni byli ofiarami przemocy, choć nie było takiej możliwości do wyboru w wachlarzu proponowanych odpowiedzi (prawdopodobnie nie zrozumieli pytania, które dotyczyło tylko sytuacji, gdy byli świadkami stosowania przemocy, a nie doświadczania przez nich przemocy). W 9% przypadków młodzież odpowiedziała, że ofiarą obserwowanej przez nich przemocy była nieznana im osoba dorosła, w 1% przypadków (odpowiedź 1 osoby) był to ojciec, w 1% przypadków (odpowiedź udzielona przez 2 osoby) była to matka, w 4% przypadków był to inny członek rodziny. Powyższe wyniki przedstawia wykres 16.

Wykres 16. Obserwowane przez młodzież ofiary przemocy

Źródło: opracowanie własne

Analizując wyniki przeprowadzonych ankiet stwierdzić można, że młodzież nie do końca zdaje sobie sprawę czym jest przemoc, rozumiejąc ją głównie jako bicie czy znęcanie się.

Tymczasem każdy z badanych doświadczył w swoim życiu jakiejś formy przemocy, głównie przemocy w formie psychicznej oraz fizycznej, która miejsce ma w środowisku szkolnym – dlatego ważna jest profilaktyka dotycząca zjawiska przemocy prowadzona właśnie w szkołach – głównie wśród młodzieży gimnazjalnej.

Wśród badanej młodzieży pojawiła się grupa osób, która najprawdopodobniej doświadcza przemocy domowej bądź obserwuje to zjawisko w domu rodzinnym – 3% badanej młodzieży nie czuje się bezpiecznie w domu rodzinnym, a 4% badanych nie potrafi określić czy czuje się bezpiecznie czy nie, 14 osób tj. 8% ogółu badanych doświadczyło przemocy w domu, 8 osób tj. 4% ogółu badanych było świadkami stosowania przemocy w domu, 14 osób podało, że sprawcami obserwowanej przez nich przemocy byli ojciec lub matka.

Są więc rodziny potrzebujące pomocy w rozwiązaniu trudnej sytuacji życiowej, którym przydałoby się wsparcie ze strony Gminnego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, ktoś musi jednak odważyć się powiedzieć o problemie osobie z właściwej instytucji (która wszcząć może procedurę Niebieskiej Karty), bądź znaleźć muszą się osoby, którym uda się zauważyć występowanie zjawiska przemocy w danej rodzinie (pedagog, pracownik socjalny, policjant, pielęgniarka). Potrzebne są zatem szkolenia w tematyce zjawiska przemocy wśród osób pracujących z rodzinami, dziećmi i młodzieżą szkolną.

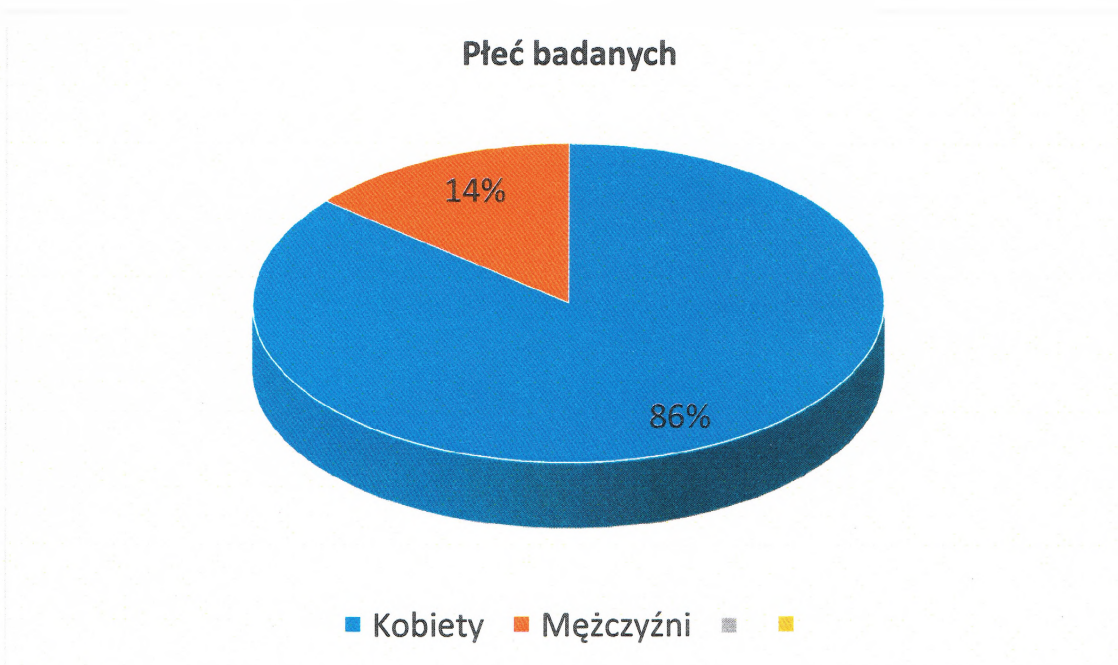
Rozdział III

Analiza badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Czernikowo

Aby sprawdzić co na temat zjawiska przemocy domowej wiedzą mieszkańcy naszej gminy, jakie są ich opinie na temat ofiar stosowania przemocy oraz przyczyn występowania przemocy w rodzinie, a także aby poznać którą instytucję pomocową darzą największym zaufaniem przeprowadzono badanie ankietowe wśród dorosłych mieszkańców gminy Czernikowo. W badaniu wzięło udział 85 osób, byli to głównie pracownicy zakładów pracy znajdujących się terenie gminy Czernikowo oraz klienci Urzędu Gminy w Czernikowie i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernikowie, którzy zgodzili się wziąć udział w badaniu i wypełnili w sposób prawidłowy kwestionariusz ankiety. Badanie przeprowadzone zostało w miesiącu marcu 2017 r.

W badaniu udział wzięły 73 kobiety oraz 12 mężczyzn. Udział procentowy badanych ze względu na płeć prezentuje wykres 17.

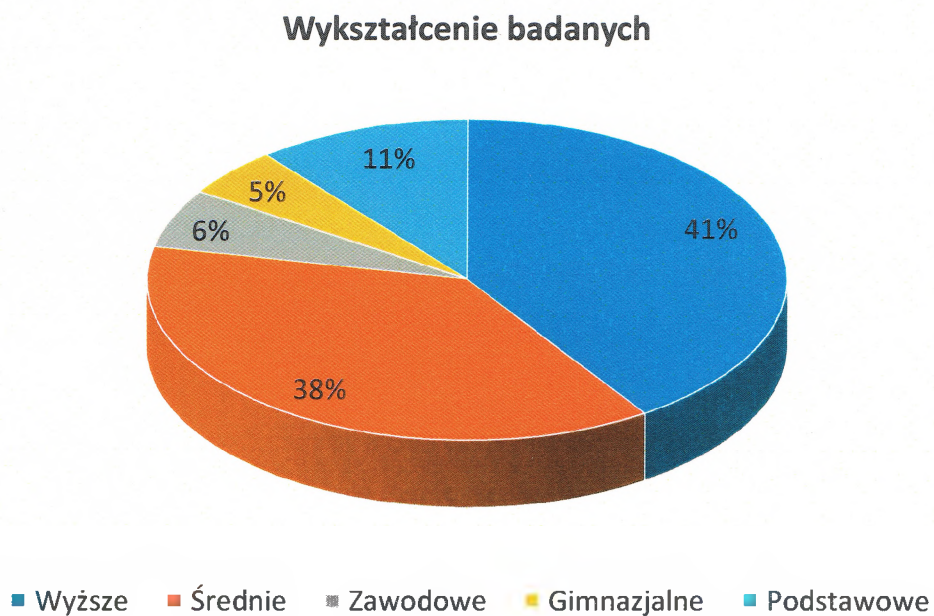
Wykres 17. Udział procentowy badanych ze względu na płeć

Źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę wykształcenie badanych osób – w większości ankietowani to osoby z wykształceniem wyższym (35 osób) i średnim (32 osoby). Niewielką grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym (9 osób), zawodowym (5 osób) i gimnazjalnym (4 osoby). Udział procentowy badanych ze względu na wykształcenie prezentuje wykres 18.

Wykres 18. Udział procentowy badanych ze względu na wykształcenie

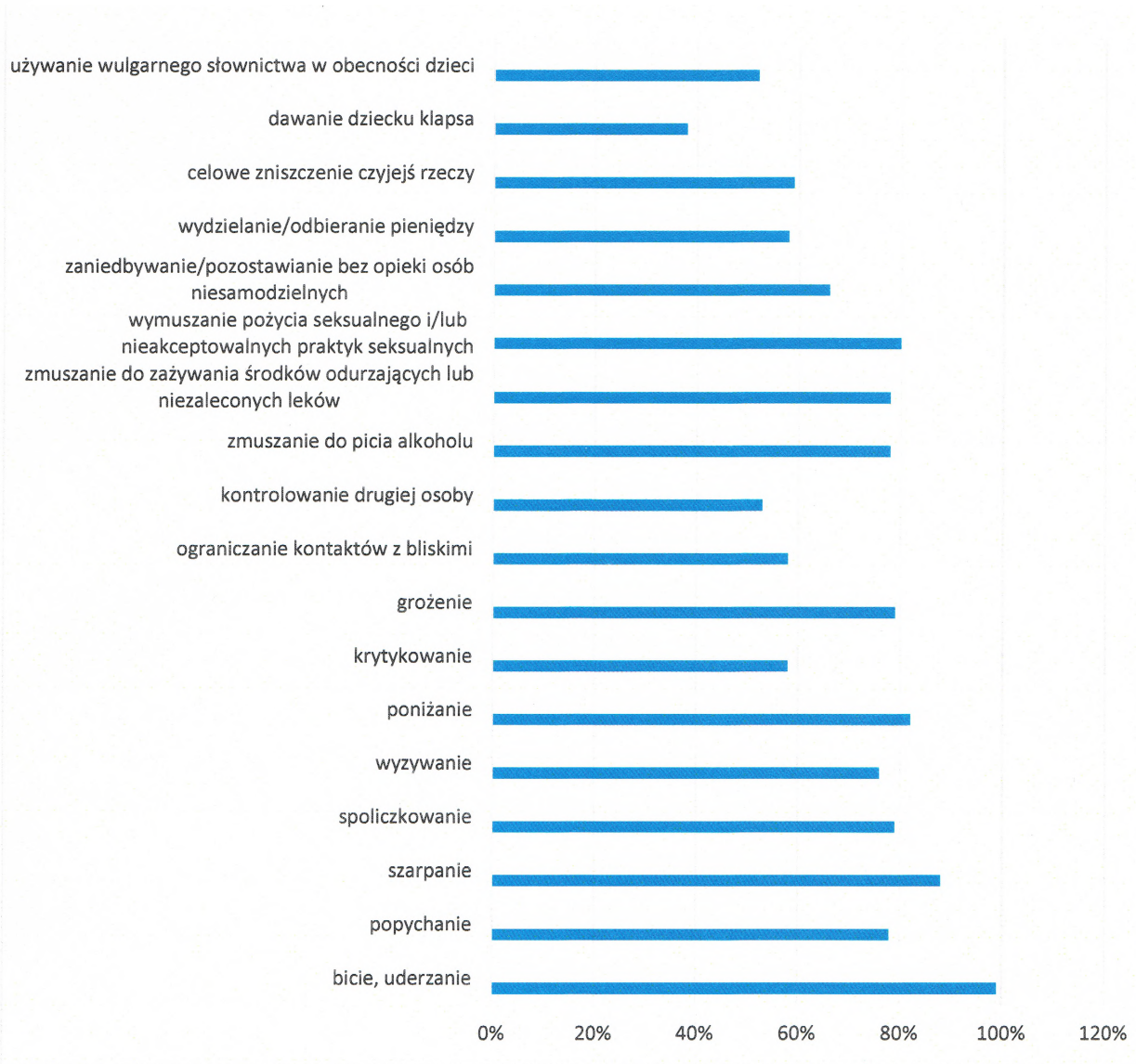

Źródło: opracowanie własne

Pierwsze pytanie skierowane do ankietowanych dotyczyło rozumienia zjawiska przemocy w rodzinie. Podano przykłady zachowań przemocowych (w większości zawarte w formularzu Niebieskiej Karty część A) i zapytano, które z tych zachowań stosowanych wobec członka rodziny można uznać za przemoc. Odpowiedzi ankietowanych prezentuje wykres 19.

Wykres 19. Zachowania uznawane za przemoc wobec członka rodziny

Zachowania uznawane za przemoc

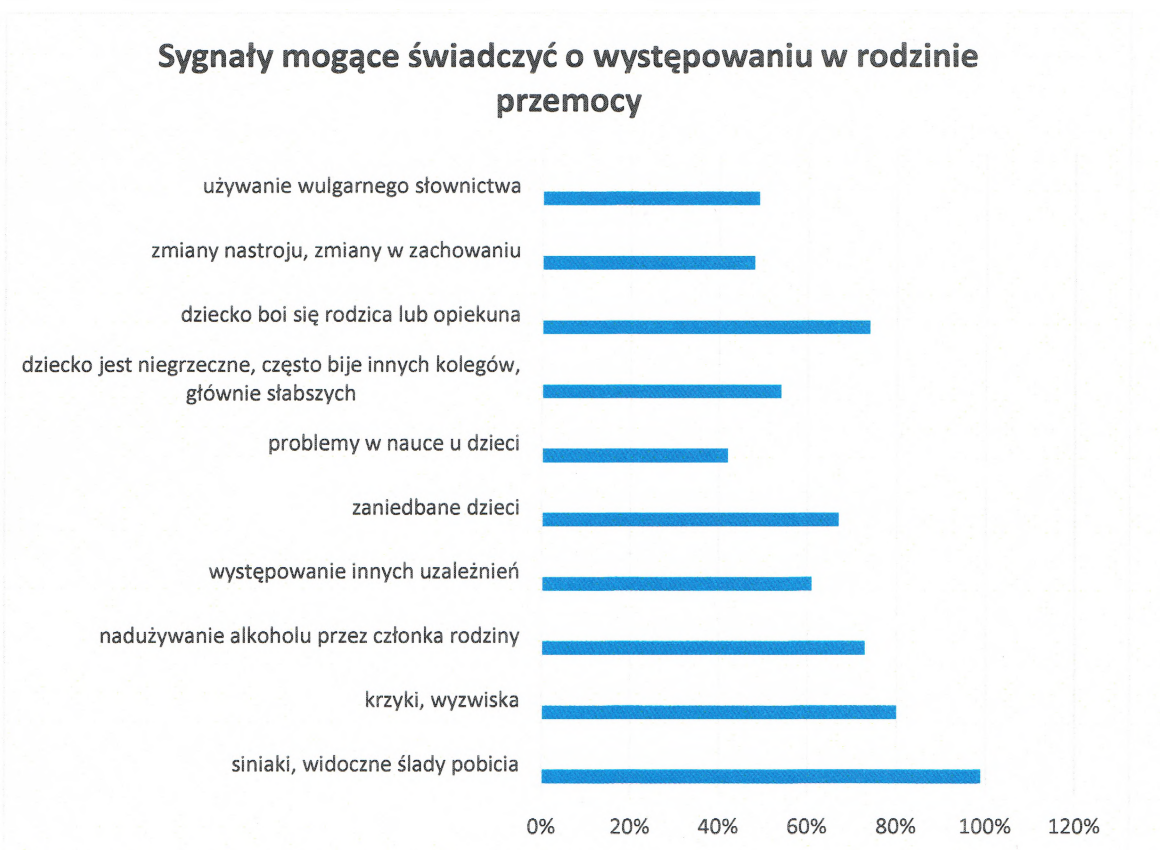
Źródło: opracowanie własne

Większość badanych kojarzy przemoc w rodzinie z zachowaniami takimi jak bicie, uderzanie (99% badanych), popychanie (78% badanych), szarpanie (88% badanych), spoliczkowanie (79% badanych). Są to formy przemocy fizycznej. Ponad połowa badanych uznaje za przemoc zachowanie takie jak wyzywanie (76% badanych), poniżanie (82% badanych), krytykowanie (58% badanych), grożenie (79% badanych), ograniczanie kontaktów z bliskimi (58% badanych), kontrolowanie drugiej osoby (53% badanych), zmuszanie do picia alkoholu (78% badanych) czy innych środków odurzających lub niezaleconych leków (78% badanych). Są to formy przemocy psychicznej. 80% badanych uznaje wymuszanie pożycia

seksualnego i/lub nieakceptowanych praktyk seksualnych za przemoc (przemoc seksualna). 66% ankietowanych uważa, że zaniechanie czy pozostawianie bez opieki osób niesamodzielnych (niepełnosprawnych, starszych, dzieci) jest formą przemocy. 58% badanych podało, że wydzielanie czy odbieranie pieniędzy jest przemocą (przemoc ekonomiczna). Używanie wulgarnego słownictwa w obecności dzieci (przykład demoralizacji) – to przemoc w ocenie 52% badanych. Celowe zniszczenie czyjejś rzeczy to przemoc w ocenie 59% ankietowanych. Najbardziej kontrowersyjny klaps dawany dziecku – to przemoc w ocenie tylko 35% badanych.

Świadomość społeczna dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie jest więc dość duża, daleko jej jednak jeszcze do ideału, co potwierdzają odpowiedzi ankietowanych na pytanie dotyczące sygnałów mogących świadczyć o występowaniu w rodzinie przemocy (wykres 20).

Wykres 20. Sygnały świadczące o występowaniu w rodzinie przemocy

Źródło: opracowanie własne

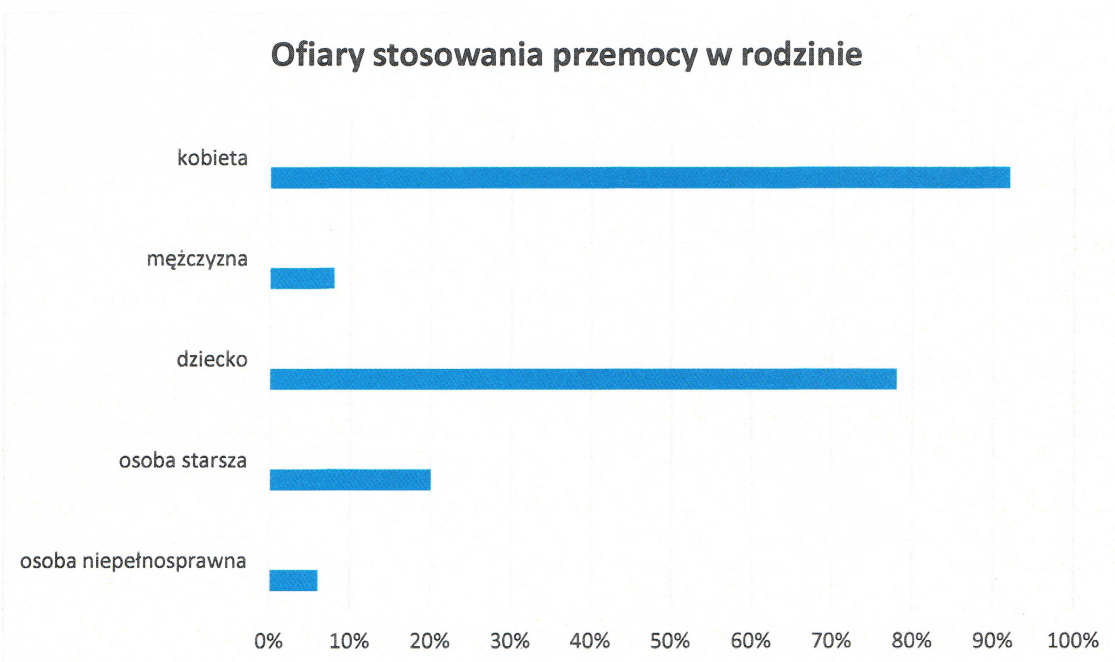
W ocenie badanych sygnałami mogącymi świadczyć o występowaniu w rodzinie przemocy są przede wszystkim: siniaki, widoczne ślady pobicia (99% odpowiedzi), krzyki wyzwiska (80% odpowiedzi), dziecko boi się rodzica lub opiekuna (74% odpowiedzi), nadużywanie alkoholu przez członka rodziny (73% odpowiedzi), zaniedbane dzieci (67% odpowiedzi). Blisko połowa badanych stawia także na takie sygnały jak: występowanie innych uzależnień np. od narkotyków lub gier hazardowych (61% odpowiedzi), dziecko jest niegrzeczne, często bije innych kolegów, głównie słabszych (54% odpowiedzi), używanie wulgarnego

słownictwa (49% odpowiedzi), zmiany nastroju, zmiany w zachowaniu (48% odpowiedzi), problemy w nauce u dzieci (42% odpowiedzi).

Wszystkie powyższe sygnały świadczyć mogą o występowaniu w rodzinie przemocy i zaznaczyć można było wszystkie odpowiedzi (brak limitu odpowiedzi w pytaniu). Niewielka jednak grupa osób zaznaczyła wszystkie odpowiedzi w tym pytaniu.

W celu zbadania opinii na temat ofiar przemocy w rodzinie zadano pytanie: „Kto według Pani/Pana jest najczęściej ofiarą stosowania przemocy w rodzinie z możliwością wyboru maksymalnie dwóch odpowiedzi. 92% ankietowanych uznało, że ofiarą przemocy domowej jest najczęściej kobieta (co potwierdzają też dane instytucjonalne), 78% badanych uważa, że jest nią dziecko, 20% badanych wskazało na osobę starszą, 8% na mężczyznę, a tylko 6% na osobę niepełnosprawną. Wyniki obrazuje wykres 21.

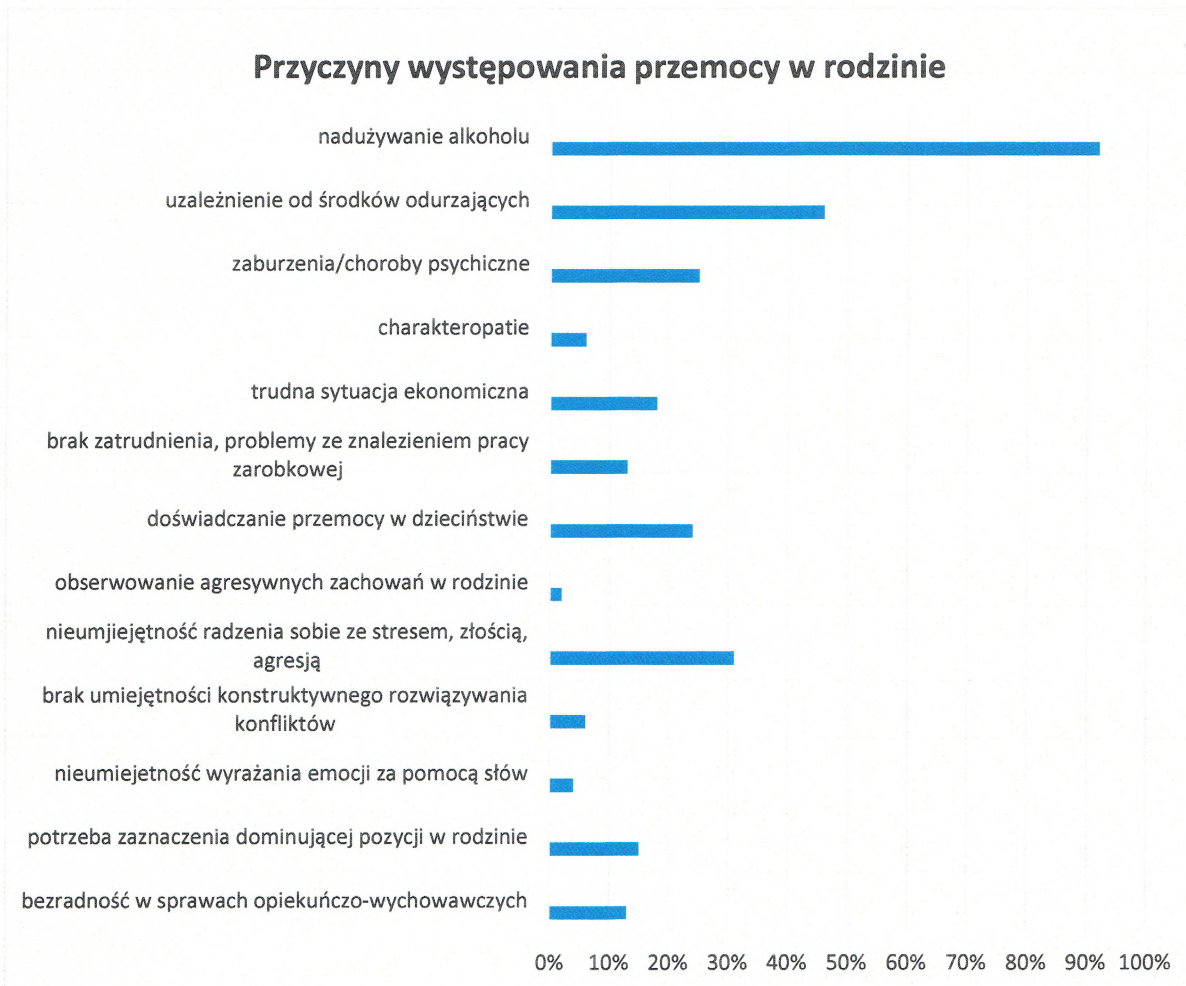
Wykres 21. Ofiary stosowania przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym obszarem zainteresowania były opinie mieszkańców gminy Czernikowo na temat najczęstszych przyczyn występowania przemocy w rodzinie. Odpowiedzi ankietowanych prezentuje wykres 22 (wybrać można było maksymalnie 3 odpowiedzi).

Wykres 22. Przyczyny występowania przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne

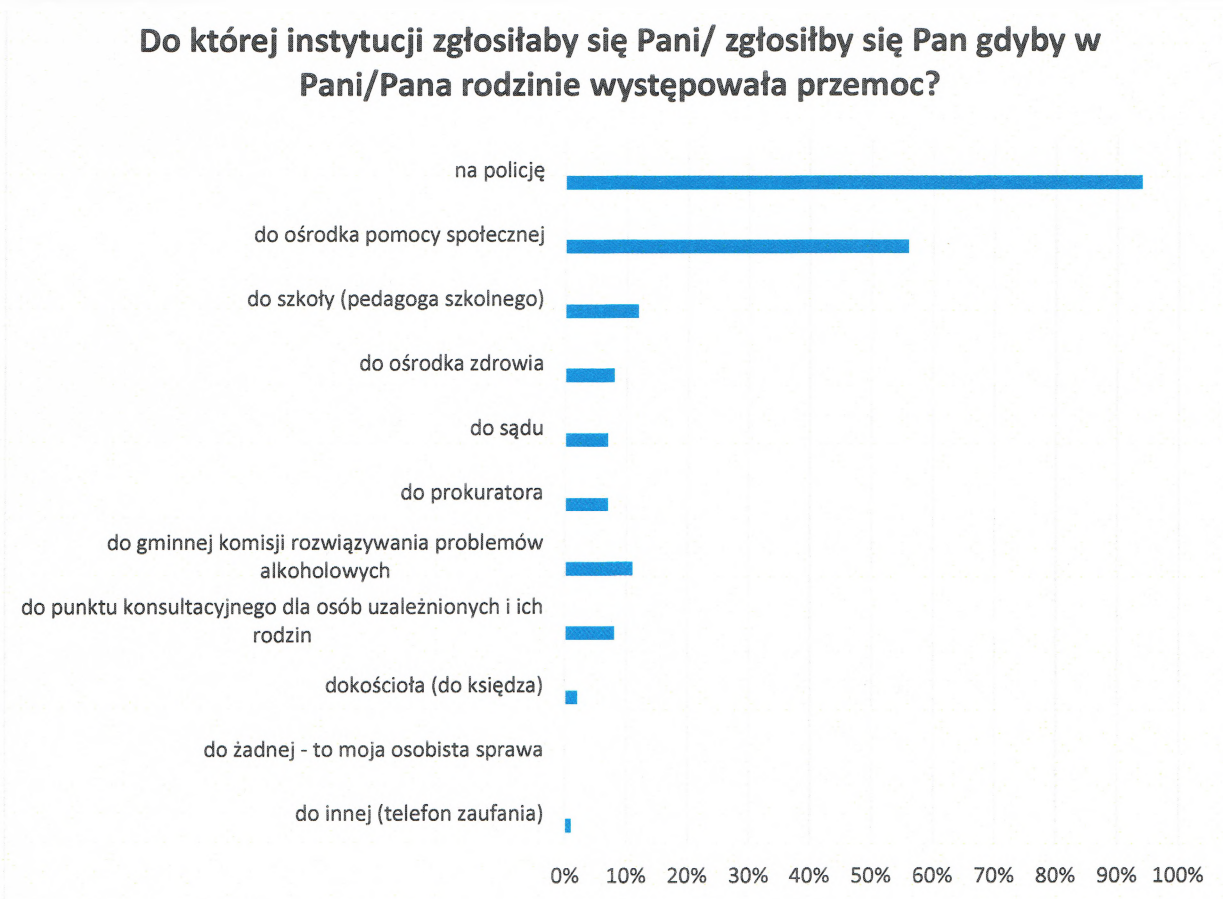
W ocenie badanych najczęstszymi przyczynami występowania przemocy w rodzinie są:

- 1) nadużywanie alkoholu (92% odpowiedzi),
- 2) uzależnienie od środków odurzających (46% odpowiedzi),
- 3) nieumiejętność radzenia sobie ze stresem, złością, agresją (31% odpowiedzi),
- 4) zaburzenia/choroby psychiczne (25% odpowiedzi),
- 5) doświadczanie przemocy w dzieciństwie (24% odpowiedzi).

Aby sprawdzić, którą instytucję udzielającą pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie ankietowani obdarzają największym zaufaniem i od której oczekują skutecznej pomocy – zadano pytanie:

„Do której instytucji zgłosiłaby się Pani/zgłosiłby się Pan gdyby w Pani/Pana rodzinie występowała przemoc?”. Największa grupa badanych zgłosiłaby się na policję (94% badanych) oraz do ośrodka pomocy społecznej (56% badanych) – uznając najprawdopodobniej, że te instytucje są godne zaufania i skuteczne w swoich działaniach. Odpowiedzi ankietowanych prezentuje wykres 23.

Wykres 23. Instytucje, do których zgłosiliby się badani, gdyby w ich rodzinie występowała przemoc

Źródło: opracowanie własne

Być może jednak społeczeństwo nie jest świadome, że procedurę Niebieskiej Karty wszcząć mogą takie instytucje jak szkoła, ośrodek zdrowia czy gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych – stąd potrzeba działań zmierzających do podnoszenia świadomości społecznej w tematyce dotyczącej przemocy.

Przemoc w rodzinie na terenie naszej gminy jest problemem społecznym, który wzrasta z roku na rok i najczęściej (ale nie jest to regułą) powiązany jest z problemem nadużywania alkoholu i małą świadomością społeczną. Przypadki znęcania najczęściej odbywają się w domach rodzinnych, w zamkniętych ścianach i zamkniętym kręgu osób. Praktycznie ofiary przemocy boją się, a niejednokrotnie wstydzą o tym mówić. Należy przypuszczać, że rzeczywista liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą jest znacznie wyższa niż wskazują na to przywołane statystyki. Osoby doznające przemocy domowej często przez wiele lat ukrywają swój problem, dlatego trudno jest określić dokładną skalę problemu przemocy. Od czasu powstania Zespołu Interdyscyplinarnego działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania

przemocy w rodzinie są intensywniejsze i coraz bardziej skuteczne. Ponieważ przemoc w rodzinie jest ciągle dużym problemem naszej gminy, należy wzmocnić dotychczasowe działania, które powinny mieć charakter współpracy interdyscyplinarnej poszczególnych instytucji lokalnych. Efektem takiej współpracy będzie skuteczne zapobieganie, rozpoznawanie oraz przeciwdziałanie przemocy i jej skutkom.

Z uwagi na powyższe fakty konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społeczeństwa, dostarczając wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemami. Niezbędne jest także zapewnienie profesjonalnej i skoordynowanej pomocy.